

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 8, 9 och 12 maj justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2024/25:656

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:656 En mer funktionell bostadsmarknad
av Azadeh Rojhan (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 augusti 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 28 maj 2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2024/25:FPM42 Direktiv för genomförande av BBNJ-avtalet inom ramen för FN:s havsrättskonvention till skydd för marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion *COM(2025) 173* till miljö- och jordbruksutskottet

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2024/25:169 till civilutskottet

2024/25:170 och 171 till trafikutskottet

2024/25:172 till finansutskottet

2024/25:176 och 179 till socialförsäkringsutskottet

2024/25:177 till näringsutskottet

Skrivelse

2024/25:173 till civilutskottet

Motion

2024/25:3430 till försvarsutskottet

EU-dokument

COM(2025) 180 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 22 juli*.

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2024/25:671 om elprisområden

Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Monica Haider har frågat mig om jag anser att det är rimligt med så stora skillnader i elpriser inom Sverige. Hon har även frågat mig om jag avser att ge Svenska kraftnät i uppdrag att göra en ny analys baserad på svenska förhållanden. Slutligen har Monica Haider frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att möjliggöra användning av flaskhalsavgifter för att kompensera företag och hushåll som drabbas av höga elpriser.

Orsakerna till de högre elpriserna i södra Sverige jämfört med norra Sverige är flera. En orsak är det europeiska beroendet av fossil energi för elproduktion samt av gas. En annan viktig orsak är den nedläggning av kärnkraft och kraftvärme i södra Sverige – alltså nedläggning av baskraft – som skedde under den förra regeringen. Denna har skapat brist på planerbar elproduktion, vilket i sin tur har lett till större prisskillnader mellan elområdena.

I detta ligger att elsystemets utformning, det vill säga var elproduktion sker och var elnät byggs, är avgörande för våra elpriser. Det behövs såväl en jämnare fördelning mellan elproduktion och elanvändning i alla delar av Sverige som en hög och stabil överföringsförmåga inom Sverige. I fokus för regeringens politik står därför utbyggnad av fossilfri och planerbar elproduktion samt förstärkningar av elnät inom Sverige. Vi har två problem, och vi möter dem med lösningar på båda områdena. Sverige behöver ett leveranssäkert elsystem med hög försörjningstrygghet för att värna konkurrenskraftiga elpriser oavsett omvärldsläge.

Trots perioder med höga elpriser har elpriserna i Sverige som helhet – även i södra Sverige – i jämförelse varit bland de lägsta i EU. De senaste åren har även prisskillnaderna mellan elområdena minskat, och regeringen

arbetar aktivt för att ytterligare minska prisskillnaderna mellan elområdena i Sverige.

En viktig del i arbetet med att minska prisskillnaderna inom Sverige är att se över elområdesindelningen. Målet ska vara att skapa en bättre balans mellan elproduktion och elanvändning i olika delar av Sverige för att därmed ge förutsättningar för stabilare och lägre elpriser så att Sverige på sikt kan bli ett samlat elprisområde.

Det har pågått en elområdesöversyn inom EU, och Sverige var ett av länderna som ingick i översynen. Den 28 april 2025 publicerades Entso-E:s rapport med resultaten av den EU-gemensamma elområdesöversynen. Slutsatsen i rapporten är att ingen av de fyra alternativa elområdesindelningar som utvärderats för Sverige skulle ge högre samhälls-ekonomisk effektivitet än dagens indelning. Svenska kraftnät har därför inkommit med en rekommendation till regeringen om att dagens elområdesindelning bör behållas tills vidare.

Utifrån bland annat Svenska kraftnäts slutsats och rekommendation anser regeringen att det finns behov av att på nytt analysera förutsättningarna att ändra den svenska elområdesindelningen. Regeringen gav därför den 15 maj 2025 Svenska kraftnät ett nytt uppdrag att analysera förutsättningarna att ändra den nuvarande svenska elområdesindelningen.

Svenska kraftnät ska analysera fyra nya alternativ för elområdesindelningen. Tre av dessa analyser syftar till att analysera en ny elområdesindelning för Sverige. Den fjärde analysen syftar till att analysera möjligheten att införa särskilda elområden för export i syfte att isolera de samhällsekonomiskt negativa effekterna av prissignaler från kontinentala marknader. Den nya analysen ska i högre grad än den EU-gemensamma analysen utgå från svenska förhållanden och till exempel ge möjlighet att på ett optimalt sätt modellera vattenkraften i Sverige.

Elområdesindelningen av Sverige har inneburit att Svenska kraftnät har fått in stora mängder flaskhalsavgifter. Det finns en EU-reglering om att flaskhalsavgifterna endast får användas för att sänka nätavgifterna och bygga ut elnäten. Svenska kraftnät använder flaskhalsavgifterna för just dessa ändamål.

Under energikrisen infördes ett tillfälligt undantag som gjorde det möjligt att använda flaskhalsavgifterna för att ekonomiskt stötta hushåll och företag som drabbades av höga elpriser. Regeringen använde denna möjlighet, och drygt 43 miljarder kronor betalades ut i stöd till berörda hushåll och företag. Om en ny energikris skulle inträffa är regeringen öppen för att agera för att återigen kunna få möjlighet att använda flaskhalsavgifter för att stödja berörda hushåll och företag.

Mot bakgrund av den av riksdagen antagna energipolitiska inriktningspropositionen (prop. 2023/24:105) arbetar regeringen även med ett flertal åtgärder som syftar till att stärka möjligheten att ansluta fler företag till elsystemet och till att möjliggöra ett robust, leverenssäkert elsystem som levererar el till konkurrenskraftiga priser där det behövs och när det behövs. Regeringens omläggning av energipolitiken, med teknikneutrala energimål där alla fossilfria kraftslag är välkomna, avser att gynna både invånare, hushåll och företag i Sverige.

Det blev ett fylligt svar denna gång!

Anf. 2 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation om skillnader i pris mellan elområden.

Jag kan konstatera att det har hänt en del sedan jag lämnade in interpellationen för ett tag sedan. Det är bra att regeringen agerar.

Jag fick dock inget svar på om statsrådet tycker att det är rimligt att det är så stora skillnader i pris mellan elprisområden utan bara förklaringar till varför det är som det är. Det hjälper faktiskt inte oss som ska betala de mycket dyrare elräkningarna i södra Sverige. Inte heller hjälper det Hylte Paper, som i mars varslade 60 personer. Företagets vd Roger Bergström säger att man hade haft 200 miljoner mindre i elkostnad på ett år om man hade legat norr om Gävle.

Frågan kvarstår alltså: Tycker statsrådet Ebba Busch att det är rimligt med dessa stora skillnader i pris mellan elområdena?

Fru talman! Min andra fråga i interpellationen var om statsrådet avser att ge Svenska kraftnät i uppdrag att göra en ny analys av elområdena. Svenska kraftnät påpekade gällande översynen av elområden i EU att analysen inte tog hänsyn till de svenska förhållandena utan till vad som var bäst för EU. Nu har regeringen gett ett sådant uppdrag till Svenska kraftnät, och det är väldigt bra. Intressant är att regeringen som ett fjärde alternativ har bett dem att titta på särskilda elområden för export. Detta har tidigare varit helt omöjligt. Det ska bli väldigt intressant att se resultatet.

De andra analyserna gäller ett enhetligt elområde, två elprisområden med gräns vid nuvarande snitt 2 och en indelning enligt ett av de alternativ som föreslagits av EU:s energitillsynsmyndighet Acer.

Detta uppdrag är givetvis ett steg framåt, men under tiden drabbas hushåll och företag i södra Sverige väldigt hårt. Det dröjer ju ett år tills uppdraget ska redovisas, och innan dess lär inget hända.

Min tredje fråga var om ministern avser att vidta åtgärder för att möjliggöra användning av flaskhalsavgifter för att kompensera företag och hushåll som drabbas av höga elpriser. Statsrådet svarar att det var ett tillfälligt undantag under energikrisen som gjorde det möjligt att stötta hushåll och företag. Så var det givetvis. Regeringen hade dock chansen att påverka EU-regelverket i en riktning som hade möjliggjort direkt kompensation till hushåll och företag, särskilt i de södra områdena. Denna möjlighet tog inte regeringen, och det tycker vi att man borde ha gjort. Statsrådet svarar också att regeringen är beredd att göra det om det blir en ny kris.

Frågan är bara vad en kris är och hur regeringen definierar en kris. I februari var skillnaden 91 öre mellan elprisområde 1 och elprisområde 4. I elprisområde 1 kostade elen 12,9 öre, och i elprisområde 4 kostade den 103,9 öre. Det handlar om flera hundra procent. Är 200 miljoner i högre elkostnad för Hylte Paper, som nu varslar 60 personer, en definition av kris?

Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka förtydliga några svar ytterligare utifrån Monica Haiders följdfrågor.

På frågan om det är rimligt svarar jag att det är dåligt att det är så stora prisskillnader. Min motfråga till Socialdemokraterna blir: Menar Socialdemokraterna att vi borde ha en prissättning och ett system som inte alls

tar hänsyn till de långa avstånden i landet och obalansen mellan var vi har elproduktion och var vi har nät?

Jag kan också tycka att det är magstarkt av Monica Haider och Socialdemokraterna, som är väl medvetna om att avsaknaden av baskraft är den stora faktor som driver prisskillnaderna, att inte ta ansvar för energiöverenskommelsen 1997 med Vänsterpartiet och Centerpartiet, då man gjorde en förtida avveckling av kärnkraft och sedan drev en politik som resulterade i en förtida nedläggning av Ringhals 1 och 2. Detta innebar också att Vattenfall inte såg att det fanns marknadsmässig grund att fortsätta med projekteringen av Ringhals 5 och 6, som annars till dags dato hade kommit långt på väg.

Jag vet att det finns ett erkännande av att priserna ser olika ut i landet eftersom förutsättningarna för att producera el och förflytta el ser olika ut. Flaskhalsarna är alltså faktiska flaskhalsar i systemet, alltså en obalans mellan var vi klarar av att överföra el, var vi har produktion och var vi har nät.

Här vidtar vi nu åtgärder. Men tittar vi på de två gångna mandatperioderna har ni bidragit till att göra det värre. Detta tycker jag, för att återanvända mitt svar på om det är rimligt, är dåligt att inte erkänna.

Men, ja, det är dåligt för Sverige att det är så stora prisskillnader, och därför bygger vi ut både produktion och elnät.

På frågan om ny analys är svaret ett tydligt ja. När det gäller frågan om skydd mot priserna på kontinenten och hur dessa påverkar Sverige har vi värjt oss mot Vänsterpartiets modell, Sverigepriser, eftersom vi inte bedömer den som realistisk eller genomförbar. Vi har också svårt att reda i vad den skulle innebära.

Jag har varje dag samtal och diskussioner och fattar beslut som handlar om att hjälpa företag som Hylte Paper. Jag tycker att det är värt att peka på att det vi har gjort hittills har haft effekt. Elpriserna i Sverige är nu de lägsta på fyra år, och de går stadigt nedåt. Det är dock för volatilt med för stora skiftningar upp och ned, och det är dåligt med så många timmar med minuspriser respektive pristoppar. Ingen vet vad man ska räkna på för genomsnittligt elpris. Dessutom är skillnaderna inom landet stora.

Lösningen på detta är inte mer av samma utan ett tungt erkännande av att vi måste få till en bättre balans mellan nät och produktion, och här är vi på god väg. Jag ser också att vi här har en god dialog med Socialdemokraterna, också för att uppnå bättre långsiktighet.

Anf. 4 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för ytterligare svar.

Statsrådet svarar att flaskhalsavgifterna får användas till att bygga nät och sänka nätavgifterna. Det är bara detta de får användas till.

Svenska kraftnät beslutade nyligen att återföra 2 miljarder via sänkta energiavgifter 2026, och det är positivt. Men det är en återföring till nätbolag och producenter. Det finns inga garantier för att det gynnar hushåll i elprisområde 4, där elräkningarna fortfarande är mångdubbelt så höga som i norra Sverige. Eventuella sänkningar av nätavgifter för slutkunder beror därför på hur elnätsföretagen väljer att hantera sina kostnader och prissättningar. De 2 miljarder som återförs ska jämföras med de 2 ½ miljarder i energiavgift som kundkollektivet betalade in. Detta borde gå direkt

till elkunderna. Vore det inte bättre med riktade stöd direkt till dem som berörs mest?

I svaret nämns också teknikneutrala energipolitiska mål där alla kraftslag är välkomna men också utbyggnaden av fossilfri planerbar elproduktion och förstärkning av nätet.

Med tanke på de teknikneutrala målen kan jag inte låta bli att fråga varför regeringen har lagt fram ett förslag, som nu också är beslutat, om finansiering av enbart kärnkraft och inga andra kraftslag. Om vi ska klara omställningen behöver vi alla kraftslag, och det behövs investeringar i andra kraftslag innan kärnkraft är på plats. Men just nu händer det ingenting. Inga företag tar nya investeringsbeslut om något kraftslag. De investeringar som nu görs vilar på beslut fattade för länge sedan. Hur ska vi klara omställningen om investeringar i närtid inte blir av?

Statsrådet säger att Sverige har bland de lägsta elpriserna i EU. Det är helt sant. Hon säger också att prisskillnaderna mellan elområdena har minskat. Det är också sant. Vidare säger hon att regeringen arbetar aktivt för att minska prisskillnaderna ytterligare. Men vad hjälper det oss i södra Sverige? Det hjälpte inte Hylte Paper när priserna i februari som sagt var 91 öre högre i elprisområde 4 än i elprisområde 1. Det är inte rimligt.

Jag kan köpa att statsrådet tycker att det är dåligt, för det är det givetvis. Men vi i södra Sverige kan nästan bli provocerade när vi hör att priserna har gått ned och att skillnaderna har minskat, för de är ju fortfarande alltför höga och stora. Det måste vara regeringens ansvar att se till att hela Sverige har rimliga och rättvisa priser.

Statsrådet har också sagt att hon ska kräva att Tyskland inför elområdet. Statsrådet sa: ”Jag är vansinnig på tyskarna. Man har fattat ett beslut för sitt eget område, som man har rätt att fatta. Men det har fått väldigt stora konsekvenser.” Det är helt rätt.

Men vad gör statsrådet för att påverka Tyskland? Vi har kunnat läsa oss till att Tysklands sittande regering säger nej till att införa elprisområdet.

Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska bena ut en del av detta. Mycket är vi överens om, eller så ligger vi nära varandra.

Jag börjar med energiavgifterna. De är en del av den reglerade intäktsramen, så nätbolagen behöver sänka kostnaderna för kunderna. Detta följer vi noga. Vi ser att väldigt många svenskar nu sitter med en elräkning där man ser allt som en helhet, men om man tittar på detaljerna ser man att priset för själva elen har gått ned medan priset för nätet har gått upp. Elnätskostnaden är nu en mycket större del av den totala elräkningen för en vanlig svensson. Det är ett resultat av att vi har ett behov av att rusta upp det befintliga elnätet och ett behov av att bygga nytt, men det är också ett resultat av att mycket väderberoende kraftproduktion driver kostnaderna för elnät.

Man behöver ha mer elnät för att kunna hantera stora fluktuationer och förändringar när det gäller hur mycket el som plötsligt släpps på. När solen lyser går väldigt mycket ut på nätet. När vinden blåser går väldigt mycket plötsligt ut på nätet. Andra kraftslag måste reglera ned och anpassa sig därför att den väderberoende kraftproduktionen har gått igång med fullt blås. Elnätet ska klara av de fluktuationerna. De funkar väldigt olika i sy-

stemet, utöver det. Detta driver kostnaderna, och det behöver man vara medveten om. Vi följer det här väldigt noga. Det har också varit en stor diskussion om huruvida det är skäliga avgiftshöjningar, och även det har vi ögonen på.

Jag vill trycka på frågan om teknikneutralitet och att det inte sker så många investeringar i havsbaserad vindkraft eller nya initiativ nu. Nej, så ser det ut överallt i de länder som har mycket väderberoende kraftproduktion. Om man har mycket väderberoende kraftproduktion i systemet bidrar det till väldiga förändringar i volatilitet och pris. Det gör det svårt för nya aktörer som vill bygga att veta hur de ska räkna hem sin dyra investering.

Inte ens väldigt stora projekt som har contracts for difference, alltså differenskontrakt, där man får en fast ersättning i pris som ligger långt över det vi har diskuterat för ny kärnkraft i Sverige, blir av i andra länder. Det är alltså väldigt osäkert på marknaden i stort. Detta tycker jag också är viktigt att vara ärlig och öppen med.

På påståendet att det inte händer något vill jag svara: Titta bara på vad vi har gjort kring vindkraft! Vi ökar acceptansen för vindkraft i kommuner, vi ger ekonomiskt stöd till kommuner för att öka incitamenten att säga ja och vi går vidare med många av förslagen i *Värdet av vinden*. Vi satsar flera hundra miljoner kronor på det som kallas för Kraftlyftet, för att få ut mer effekt där det behövs, och vi har pilotprojekt med gasturbiner. Vi har även effektiviserat anslutningskön – det var så till exempel SSAB:s verksamhet i Sverige blev kvar. Öresundsverket har återstartats, och vattenkraften får bättre villkor här och nu. Det händer alltså väldigt mycket, fru talman, även på kort sikt.

Vad är då anledningen till att jag ibland påpekar att priset är lägre nu, att det har gått nedåt under de gångna fyra åren och att prisskillnaderna har jämnats ut? Är det för att säga att jag är nöjd? Jag förstår att någon kan reagera på att vi fortfarande har alldeles för oberäkneliga och höga priser. Det har vi – det är fortfarande inte tillräckligt bra. Men jag gör det för att man ska veta att det går åt rätt håll. Och vi ska göra mer av det vi gör nu, inte mindre.

Anf. 6 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Vi kan väl konstatera gemensamt att vi behöver göra mer av allt – både bygga mer nät och få mer produktion. Men just nu fattas inga investeringsbeslut vad gäller produktion av ny el. Det kan vi också konstatera. Det står helt stilla. Anledningen till det är i stor utsträckning att det har fattats beslut om hur mycket stöd som ska ges till kärnkraft, och då vågar man inte investera.

Som sagt: Tack för svaren och debatten, statsrådet! Det jag kan konstatera är att ni inte tänker stötta företag och hushåll i södra Sverige, åtminstone inte i närtid. Om statsrådet tycker att det är rimligt med de stora skillnaderna har jag inte riktigt fått svar på, men jag uppfattar det som att statsrådet inte tycker att det är rimligt men att det tar lite längre tid att göra något åt det.

Vi som bor i elområdena 3 och 4 tycker givetvis inte att det är rimligt att det är så stora skillnader. Vi hade önskat att regeringen ville göra ännu mer än vad som faktiskt sker. Att få igång investeringar i elproduktion på kort sikt borde stå högt på agendan för regeringen när vi ska klara omställ-

ningen. Vi behöver som sagt alla kraftslag, och vi behöver mer effekt snabbt i södra Sverige.

Ett sätt hade varit att använda flaskhalsavgifterna för att jämna ut skillnaderna i elområdena eller att regeringen ansökte om undantag från statsstödsreglerna för att bygga ut stamnätet till havs, till exempel. Svenska kraftnät har 65 miljarder kronor på sitt konto vad gäller flaskhalsavgifter, och de pengarna har som syfte att jämna ut priserna mellan elområdena. När det gäller dessa pengar är det vi i södra Sverige som har stått för notan.

Min fråga kvarstår: Vad tänker statsrådet göra i närtid för att jämna ut skillnaderna i elpris mellan elprisområdena?

Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Monica Haider för interpellationen. Det känns som att vi hade kunnat ta några inlägg till för att fördjupa oss i detta, men jag ska försöka hålla det kort.

På kort sikt kommer vi att fortsätta att bana väg för mer kraftproduktion – så länge den är fossilfri, primärt – och för mer elnät. Detta har vi också avsatt medel för och aviserat. Vi för gärna en vidare diskussion med Socialdemokraterna om hur vi kan göra mer i denna riktning.

En av åtgärderna handlar om hur vi ska få ut mer effekt av all väderberoende kraftproduktion som finns, alltså hur vi kan lagra mer från till exempel vindkraften. Då är jag också beredd att betala mer för det och ge incitament för detta på olika sätt. Havsbaserad vindkraft levererar i genomsnitt 18 procent; det är dess kapacitetsfaktor. För kärnkraften är den 74 procent, och för vattenkraften är den 84 procent.

Hur mycket pengar man vill lägga på att bana väg för det ena eller det andra i detta akuta läge påverkas av hur mycket man kan få ut. Vi har ett upplägg för kärnkraften som bygger på lån. Anslutningsavgiften för havsbaserad vindkraft ligger, mellan tummen och pekfingret, på 80–140 miljarder enligt en del beräkningar, för en del av de större parkerna i södra Sverige. Det är inte lån. Vi får inte tillbaka det. Att betala ut så mycket av skattebetalarnas eller elkundernas medel, som kanske hade kunnat gå till andra åtgärder från Svenska kraftnät, är en styv ekvation att få ihop.

I övrigt ser jag fram emot att fortsätta se hur vi kan kroka arm nu när vi har både kristdemokrater och socialdemokrater i regering i Tyskland. Vi kommer nog inte att fortsätta att vara överens med tyskarna i alla frågor, men mer kan vi nog göra tillsammans i detta läge.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:677 om gruvbrytning i alunskiffer

Anf. 8 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig vad som bör göras för att stoppa gruvprojekt som inte har säkra och hållbara utvinningsmetoder, hur jag avser att hantera de potentiella miljö- och hälsorisker som identifierats i samband med gruvbrytning i alunskiffer, särskilt med avseende på utsläpp av tungmetaller och giftiga ämnen, och om jag planerar att införa striktare regler eller moratorier för gruvdrift i känsliga områden där

risk för vattenförorening och påverkan på livsmedelsproduktion föreligger.

Fru talman! För mig är det en självklarhet att komma till riksdagen och respektera de gemensamma regler, uppförandekoder och ordningar som gäller i vår parlamentariska demokrati. Det är därför jag är här som statsråd och svarar på en interpellation som har ställts till mig. Men det gör mig både arg och beklämd att behöva göra det med en ledamot som återkommande har uttryckt antisemitiska slagord, spridit antisemitiska teorier och sprider antisemitism och som inte utesluts ur sitt eget parti. Jag kommer att respektera ordningen och ge svar i sak, men jag finner mig nödgad att markera mot antisemitism i kammaren.

En ökad tillgång till mineral och metaller är nödvändig för att möjliggöra det fossilfria samhällsbygget, stärka konkurrenskraften, elektrifiera Sverige och stärka svensk försvarsförmåga.

Sverige är i dag Europas ledande gruvnation, och det ska vi fortsätta vara. Vi behöver fler gruvor för att minska Sveriges och EU:s beroende av råmaterial från tredjeland. Arbetet med att stärka och utveckla svensk mineralnärings är en prioriterad fråga för regeringen.

Regeringen arbetar med att ta fram en ny mineralstrategi för att säkra inhemsk metallproduktion i en förändrad geopolitisk kontext.

Vid beslut om bearbetningskoncession, som lämnas av bergmästaren vid Bergsstaten, måste en prospektör lägga fram bevis för att fyndigheten sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt och att utvinningen inte är olämplig i förhållande till andra allmänna intressen.

Den 1 juli 2022 infördes ett så kallat lämplighetskrav, som innebär att sökanden måste kunna visa upp att denne är lämplig att bedriva gruvbrytning ur alunskiffer och också har tekniska och ekonomiska förutsättningar att fullfölja en brytning. Lämplighetskravet är således nytt sedan 2022 och är alltså ett högre krav för just brytning i alunskiffer.

För att kunna starta en gruvverksamhet krävs ett tillstånd enligt miljöbalken som beslutas av en domstol och som säkerställer att utvinningen uppfyller samma miljökrav som annan industriell verksamhet. Regeringen förutsätter att tillståndsgivande instanser ser till att samtliga prövningar om brytning ur alunskiffer följer gällande lagar och regler. Regeringen arbetar i övrigt målmedvetet för att effektivisera tillståndsprocesserna samtidigt som vi fortsatt ska ha höga miljökrav.

Forskning, utveckling och innovation är en förutsättning för att Sverige i framtiden fortsatt ska ha en förstklassig gruvindustri och globalt ledande gruvteknikföretag. Regeringen satsar därför under kommande fyraårsperiod sammanlagt 328 miljoner kronor på att stärka forskningen på mineralområdet.

Anf. 9 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag har i det här läget anledning att påtala att debatten handlar om interpellationen och ingenting annat. Det gäller naturligtvis såväl energi- och näringsministern som interpellanten.

Anf. 10 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag anser också att det är beklämmande att ministern väljer att starta med att vara en del av ett drev men inte har haft problem med att skaka hand med bland annat en armé som begår folkmord.

Prot. 2024/25:124
2 juni

Svar på
interpellationer

Över till gruvfrågan, för det är därför vi är här. Jag tackar för svaret. Jag vill dock lyfta fram att regeringens nuvarande linje i fråga om gruvbrytning i alunskiffer innebär allvarliga risker inte bara för miljön och människors hälsa utan även för det demokratiska inflytandet för lokalsamhällen.

Vi vet att alunskiffer innehåller en rad farliga ämnen – inklusive uran, kadmium, arsenik och andra tungmetaller – som riskerar att läcka ut i grundvatten och ytvatten. Detta hotar dricksvattenförsörjningen och jordbruket. Att då säga att miljöbalken ska säkerställa att kraven uppfylls räcker inte. Vi vet att tillståndprocesserna inte har tillräckligt med resurser och ofta lutar sig mot företagens egna miljökonsekvensbeskrivningar.

Själv anser jag att försiktighetsprincipen ska gälla, särskilt när det gäller gruvor i områden med livsmedelsproduktion och hög känslighet för vattenförorening, såsom området runt Storsjön. Flera utländska gruvbolag har fått tillstånd att prospektera nära Storsjön, som är en av Sveriges största sjöar och dricksvattentäkt för tusentals människor. Ett av bolagen har dessutom ansökt om att få starta en öppen gruva i form av dagbrott – detta i ett område som är otroligt känsligt och otroligt betydelsefullt för människor och djur och ekosystem.

Jag delar inte heller regeringens prioritering, där ökad gruvbrytning i känsliga områden motiveras med försvarsförmåga eller konkurrenskraft. Klimatomställningen får inte bli en ursäkt för att skynda förbi miljöansvar. En grön omställning måste vara socialt och ekologiskt hållbar och inte bygga på fortsatt rovdrift på naturresurser och uppoffringar i lokalsamhällen. Det finns ingen hållbarhet i att förgifta mark och vatten i Sverige för att minska beroendet av andra länder.

När det gäller försvarsförmåga bygger ett samhälles resiliens för kriser faktiskt på att man har tillgång till vatten och till mat. Båda kommer att gå förlorade för tusentals människor om vi medvetet förgiftar områden genom ogenomtänkt gruvdrift.

Det så kallade lämplighetskravet från 2022 som ministern nämner är inte tillräckligt. Det utgör ett minimikrav men saknar både tydliga mätbara kriterier och verklig kontroll.

Forskning visar att utvinning ur alunskiffer är extremt svårt att göra på ett säkert sätt. Det finns inga bra exempel någonstans i världen, tvärtom. Därför behöver vi ett moratorium, det vill säga ett stopp, för den typen av gruvetableringar tills man har gjort oberoende forskning för att ta reda på om det kan göras utan skador på miljö, hälsa och biologisk mångfald.

Anf. 11 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om vad som står i riksdagsordningen om interpellationsinstitutet och förväntar mig att den här debatten inte blir en allmänpolitisk debatt, utan att båda deltagarna i debatten håller sig till vad som gäller för interpellationsinstitutet och ingenting annat. Nu hörde jag kommentarer också från ledamoten här, som jag måste reagera på.

Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka bena ytterligare lite grann i svaren på Delgado Varas frågor.

Vi är helt överens om delar av frågan. Jag uppskattade särskilt delen i inlägget om resiliens och våra vattentäkter som en alldeles unik och under-

debatterad del av det svenska totalförsvaret. Det är verkligen något som är ganska unikt för Sverige. Vi delar synen på de stora miljövärden som står på spel i många områden i Sverige.

Jag menar dock, apropå Delgado Varas kommentar om försiktighetsprincipen, att svensk lagstiftning i grunden är en försiktighetsprincip. Andra länder hade bedrivit rovdrift, i ordets rätta bemärkelse, på sina naturresurser om de hade haft den sortens enorma fyndigheter som Sverige har. Vi har faktiskt en helt unik möjlighet när det gäller Europas försörjning av järnmalm, stål och många andra kritiska och strategiska råmaterial.

Trots stor geopolitisk potential, stor efterfrågan och strategiskt intresse är det väldigt ovanligt att nya gruvor öppnas i Sverige. Varje gruva måste genomgå rigorösa prövningsprocesser, inte minst ur ett miljöskyddsperspektiv. Detta vill vi värna. Men vi ökar nu resurserna för att kunna undersöka vad som finns i den svenska marken och vad som är utvinningsbart och inte. Hur kan vi skapa bättre tydlighet i fråga om vad man kan förvänta sig för utfall i olika processer, alltså större rättssäkerhet, men också tempo i tillståndprocesserna? Det är slitsamt för lokalbefolkningen och närmiljön som påverkas av sådana här processer att leva i ovisshet så länge. Det gör det heller inte tillräckligt lukrativt för de företag som skulle kunna komma i fråga när det blir för utdraget.

Som påpekats här utredde den förra regeringen särskilt frågan om regelverket för utvinning i bergarten alunskiffer och om det behövde skärpas. Sedan juli 2022 har vi en skärpning: En sökande av utvinning ur just alunskiffer, till skillnad från andra bergarter, måste visa att den är lämplig och så vidare. Det var det jag redogjorde för i svaret. Vi menar att det här i grunden är fullgott. Jag har det största förtroende för både miljöbalkens bestämmelser och den svenska miljötillståndprocessen. Min enda synpunkt har varit att vi behöver öka tempot.

Vi vet att alternativet är mycket farligare och vedervärdigare beroenden. Det är beroenden av länder som använder barn. Det är beroenden av länder som har en helt annan syn på arbetsrätt, på etik, på moral och på miljö och klimat. Det gör oss inte tillräckligt självständiga.

Sverige skulle kunna vara svaret på ökat oberoende för hela Europeiska unionen. Det är en möjlighet som vi inte bör försitta genom att i praktiken göra det omöjligt att öppna gruvor i Sverige när vi i dagsläget har en väldigt försiktig lagstiftning som lägger stor vikt vid just miljövärdena.

Anf. 13 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag vill tacka för att talmannen lyfter upp debattreglerna. De är ganska viktiga.

Tack för inlägget, ministern!

Jag vill fortsätta med att ta upp, och invända mot, resonemanget om att vi måste öppna fler gruvor i Sverige för att minska exploateringen i andra länder. Detta bygger egentligen på en falsk motsättning som säger att vi bara har två val: att förstöra vår egen miljö eller att förstöra andras. Jag menar att det finns en tredje väg: att på allvar minska överkonsumtionen och förändra vår resursanvändning i grunden.

Problemet är inte bara att vi bryter utan också hur mycket vi konsumerar, och vad. Klimatomställningen kräver ett visst mineraluttag. Det är vi alla överens om. Den kräver dock också att vi slutar leva som planeten hade oändliga resurser. Om hela världen skulle ha samma konsumtions-

nivå som Sverige hade vi behövt fyra jordklot. Detta brukar man ta upp som exempel.

Det är inte hållbart att bygga elbilar till alla hushåll, göra batterier till alla prylar och skapa nya teknologier till varje individuell lösning utan att samtidigt ifrågasätta mängden, behovet och tempot i konsumtionen. Vi kan inte lösa ett ohållbart system genom att byta fossila bränslen mot ett ohållbart mineralberoende. Vi måste ta ansvar för både våra egna gruvor och våra importvaror.

Självklart accepterar ingen av oss barnarbetare i koboltgruvor i Kongo eller att regnskogar skövlas i Amazonas. När det gäller det har vi kämpat riktigt hårt för att företagen ska ta mycket mer ansvar. Sverige importerar enorma mängder mineral och metaller utan att för den delen ställa tillräckliga krav på miljö och mänskliga rättigheter.

Att bara flytta problemet någon annanstans är inte riktigt ett ansvarstagande. Man behöver se helheten. Det handlar bland annat om kraven på due diligence, där företagen som importerar ska redovisa miljömässiga och sociala risker i leveranskedjorna. Det handlar också om binding treaty, som ger samhällen möjligheter att ställa sig emot de transnationella företag som begår brott.

Det behövs också en storskalig återvinning. Det finns mängder av metaller i produkter vi redan har. Urban gruvsdrift, alltså återvinning av elektronik och metaller, måste prioriteras långt före nya gruvor. Vi behöver inte bara ord, utan vi behöver att man faktiskt ägnar budget till det.

Vi behöver en samhällsplanering utan överuttag. Elektrifiering ska ske där det gör nytta och inte där det göder fortsatt bilberoende eller energislöseri. Detta pratar vi för lite om.

En rättvis omställning kräver global solidaritet, menar jag, och inte bara nationell självförsörjning. Att säga att Sverige ska bli självförsörjande på mineral för att minska vårt beroende av tredjeland låter väldigt ansvarsfullt. Det riskerar dock att i praktiken bli en grön industrinationalism där vi skyddar vår industri men inte vår natur, vår vattenförsörjning eller våra lokalsamhällen.

Omställningen ska vara rättvis – inte bara tekniskt möjlig. Den måste bygga på principerna om hållbarhet, återbruk, minskad konsumtion och globalt ansvar. Det anser jag i alla fall.

Anf. 14 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Ibland blir skillnaderna väldigt tydliga i samband med interpellationer. Det här är ett sådant tydligt ögonblick. Jag menar att det är en total fantasi och, vill jag säga – och det här ordet använder jag inte lättvindigt – ett hyckleri vi hör framföras här av Vänsterpartiet.

Vi är helt överens om behovet av cirkularitet, av återvinning och av att öka ekonomin i återvinning – vilket ju är en av de delar som den svenska EU-kommissionären Jessika Roswall har särskilt ansvar för att öka incitamentet till i hela världen, och inte minst inom den inre marknaden i EU. Men även om vi klarar av att göra detta till dess fulla potential kommer det att kräva nybrytning om vi ska elektrifiera, få ned våra utsläpp, digitalisera och möjliggöra välbefinnande för fler – apropå rättvisa och solidaritet. Min fråga till Lorena Delgado Varas blir, fru talman, var detta ska ske om det inte är välkommet i Sverige.

Jag vill påstå att det jag efterlyser här inte är svensk nationalism, utan det är att vi i Sverige ska våga vara stolta över att sälja en av våra stora fördelar – det som gjorde att ärat vårt namn flög över jorden i fornstora dagar. Detta skulle också kunna bli framtida dagar – där vi inte bara säkrar vårt eget oberoende utan också kan bli en stormakt som hjälper till att säkra andra länders oberoende. Jag pratade om EU:s självständighet och EU:s självförsörjning här. Det är ju potentialen i den svenska gruvnäringen. Det är den makt vi skulle kunna besitta.

Titta på vad Trump har gjort med Ukraina! Där är mineraler verkligen en maktfaktor. Jag tycker inte att någon ska behöva förhandla sig till att göra en affärssuppgörelse kring någonting som borde vara en moralisk skyldighet, nämligen att det är den starke som står på den utsattes sida. Det är den som har blivit utsatt som förtjänar omvärldens stöd – i det här fallet Ukraina. Det borde de inte behöva betala sig till. Det är en fråga om etik och moral.

Med det sagt är svensk gruvnäring en rejäl maktfaktor i den mörka värld vi lever i. Låt oss inte ta lätt på den.

När det gäller frågan om hyckleriet är det ändå så att jag misstänker att Delgado Varas kanske – åtminstone via riksdagen – äger en dator eller en smartphone. Allt detta kräver den typ av mineral och metaller som vi talar om här. När det gäller det som ligger i min hand är frågan: Ur vems hand ska dessa mineral och metaller ha kommit? Ska de ha kommit ur ett barns hand? Ska de komma från någon som har helt andra förutsättningar för att lita på att man, när man går till jobbet, också kommer att kunna komma hem till sin familj vid liv igen – eller ska de komma ur den svenska, moderna, mycket mer jämställda och etiskt samt miljömässigt hållbara gruvnäringen? Jag vet vad mitt svar är på detta.

Miljöbalken har dessutom någonting som kallas för hänsynsregler. Jag tror att det står om detta i andra kapitlet. Där är försiktighetsprincipen en del av paragraferna. Det tycker jag också är värt att lyfta fram.

Anf. 15 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag håller helt med om att det mineralavtal som Ukraina tvingades in i är vedervärdigt. Det är samma sak med det så kallade fredsavtal som man nu vill tvinga in Kongo i och som innebär att man ställer upp på fortsatt överexploatering under många år bara för att kunna få fred och frihet. Jag håller alltså helt med om det där.

Det jag skulle vilja prata om är det hyckleri ministern pratar om. Jag menar att det är hyckleri att prata som om vi genom att producera mycket mer här i Sverige garanterar att vi får svenska mineralprodukter i Sverige eller att detta på något sätt skulle påverka på det sättet. Det stämmer ju inte. Vi har en helt annan typ av ekonomiskt system som inte tillåter detta.

Det talas ofta – precis som ministern gjorde – om behovet av svenska mineral för den gröna omställningen. Systemet ger dock inga garantier för att de utvunna mineralen faktiskt stannar inom landet eller ens inom EU. Det finns ingenting som hindrar att de exporteras till de länder vi säger att vi vill bli mindre beroende av, så den strategiska nyttan finns inte riktigt där.

Nu pratar vi om alunskiffer, vi pratar inte om all typ av gruvdrift, och det måste ministern vara tydlig med. Etablerade svenska gruvbolag vill inte ens röra alunskiffer. Det är främst utländska spekulanter som står bakom de projekten.

Om våra egna gruvexperter inte ser det som ekonomiskt eller miljömässigt hållbart, varför ska vi då tillåta experiment på svensk naturmark? Varför ska vi tillåta att vattenförsörjningen runt Storsjön förstörs?

Anf. 16 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tycker att vi har kommit en bit på väg, men vissa delar när det gäller synen på ekonomi och omställning kommer vi inte att kunna mötas kring. Jag vill dock tacka för interpellationen i sak och ändå sammanfatta så här: Det är regeringens uppfattning att vi behöver bryta mer i Sverige och bana väg för större gruvnäring i Sverige framöver.

Det landar inte garanterat i Sverige – svenska bolag har möjlighet att köpa detta, och europeiska bolag har möjlighet att köpa detta. Det är också så att det kommer med en högre kostnad, för det är dyrare att bryta i Sverige eftersom vi värderar miljön så tungt, eftersom vi värderar hållbarhetsfrågorna så tungt och eftersom vi värderar de arbetsrättsliga frågorna så tungt. Men när någon väljer att köpa sådant som är utvunnet i Sverige innebär det ändå en vinst för alla dessa värden, som vi säger oss vilja värna så högt, kontra att det hade köpts någon annanstans ifrån.

Vad gäller just frågan om alunskiffer vill jag återigen understryka att regelverket har skärpts för dem som vill söka bearbetningskoncession, genom ett särskilt lämplighetskrav, och att tekniska och ekonomiska förutsättningar för att fullfölja en brytning ska finnas. Läger man det till vår sedan tidigare mycket gedigna lagstiftning på området och det vi gör i övrigt för gruvnäring, inte minst på forsknings- och innovationsområdet, ser man att det går i rätt riktning – med stort värde vad gäller just de unika naturvärden som finns i området, lokalbefolkningens grundläggande rättigheter och inte minst miljövärdena, och då särskilt vattentäkterna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:660 om formkrav för fullmakter

Anf. 17 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Anna-Belle Strömberg har frågat mig varför jag och regeringen ännu inte har återkommit till riksdagen med ett lagförslag om formkrav för fullmakter, hur jag och regeringen avser att beakta Riksrevisionens granskning av statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer och vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att fullmakter inte kan användas som ett verktyg för ekonomiskt våld i nära relationer.

Jag vill först understryka att mäns våld mot kvinnor utgör ett mycket allvarligt samhällsproblem som aldrig kan accepteras. Regeringens ståndpunkt i den delen är glasklar: Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ska bekämpas med samma kraft som gängbrottsligheten.

Regeringen har tagit del av Riksrevisionens rapport. Vi välkomnar granskningen, som bidrar till att belysa arbetet för att motverka ekonomiskt våld. Regeringen kommer att svara på rekommendationerna i en skrivelse till riksdagen senast den 10 oktober i år. Jag vill i dag inte föregripa den skrivelsen, men jag vill ändå understryka att den naturligtvis kommer och att den kommer att vara väl genomarbetad.

I Riksrevisionens rapport lyfts frågan om formkrav för fullmakter och riksdagens tillkännagivande om den frågan. Regeringskansliet analyserar för närvarande vilka olika åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Det behöver bland annat övervägas hur en reglering kan utformas för att vara effektivt samtidigt som den inte medför ett omotiverat hinder för legitima transaktioner. Det finns flera aspekter att beakta, och regeringen kommer att återkomma till riksdagen när analysen är klar.

Regeringen har ända sedan den tillträdde agerat kraftfullt för att motverka just det ekonomiska våldet. Nyligen remitterades ett utkast till lagrådsremiss som innehåller förslag på en särskild straffbestämmelse för psykiskt våld. Den ska vara tillämplig på upprepade kränkningar mot en person om kränkningarna sammantaget har varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla. Enligt utkastet till förslaget kan sådana kränkningar bland annat utgöras av vissa fall av övervakning av ekonomiska förehavanden, exempelvis ett bankkonto.

Regeringen har också tillsatt en utredning som ser över regelverket kring bodelningsprocessen och betänketiden vid äktenskapsskillnad i syfte att säkerställa en effektiv ordning för den som vill separera och på det sättet motverka ekonomiskt våld. Till det kommer att flera myndigheter har fått i uppdrag att sammanställa och sprida information om ekonomiskt våld till sina respektive målgrupper.

Anf. 18 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret. Vi är rörande överens om att mäns våld mot kvinnor utgör ett allvarligt samhällsproblem som aldrig kan accepteras.

Justitieministern säger också i sitt svar att mäns våld mot kvinnor i nära relationer ska bekämpas med samma kraft som gängbrottsligheten, men när det gäller det ekonomiska våldet känns det inte riktigt som att regeringen har agerat eller kommer att agera med precis samma kraft som mot gängbrottsligheten.

Ekonomiskt våld är en allvarlig form av förtryck som ofta förekommer i nära relationer. Det kan innebära att en person tar kontroll över sin partners ekonomi, skuldsätter partnern genom att ta lån i dennes namn eller begränsar möjligheten till arbete och försörjning. Sådana handlingar försvårar för den utsatta att bryta sig loss från en destruktiv relation och kan leda till långvariga ekonomiska och psykiska konsekvenser.

Ett särskilt problem är då frånvaron av formkrav för fullmakter. Det har rapporterats om fall där våldsutövare har använt sig av muntliga eller bristfälliga fullmakter för att skuldsätta sin partner – ibland med hjälp av felaktiga personnummer. Det har gjort att stora lån har kunnat tas i offrets namn utan vetskap eller samtycke, vilket ytterligare binder den utsatta till förövaren.

Riksdagen har erkänt det här problemet, och för ett år sedan riktade vi ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheterna att införa

särskilda formkrav för fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden, såsom stora lån. Civilutskottet framhåller att sådana formkrav, liknande dem som finns för testamenten och framtidsfullmakter, skulle kunna vara ett effektivt verktyg för att förebygga ekonomiskt våld och skydda utsatta personer.

Trots att det har gått över ett år har regeringen inte återkommit med något förslag. Nu har Riksrevisionen i sin granskning av arbetet mot ekonomiskt våld kritiserat regeringen gällande att det finns väsentliga brister i statens arbete och att regeringen och myndigheterna inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka det ekonomiska våldet.

Justitieministerns svar är att regeringen kommer att svara på rekommendationerna i en skrivelse till riksdagen senast den 10 oktober 2025, vilket för mig betyder att det inte blir några kraftfulla åtgärder inom den närmaste tiden.

Riksrevisionens rapport visar också att propositionerna saknar ett genomgående perspektiv på ekonomiskt våld och att man inte har tagit upp problemen med formkrav för fullmakter. Mot bakgrund av tillkännagivandet och Riksrevisionens rapport anser vi socialdemokrater att det är oerhört angeläget att regeringen snarast återkommer med åtgärder i frågan om just formkrav för fullmakter.

Fru talman! Därför vill jag nog ändå ha lite mer besked från justitieministern. Är man beredd att inte bara tala om att analysera vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet och som svar på rekommendationerna från Riksrevisionen utan faktiskt gå från ord till handling?

Anf. 19 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack till Anna-Belle Strömberg för möjligheten att diskutera de här väldigt viktiga frågorna i dag!

Man kan väl säga att det inte var förmågan att gå från ord till handling som var kännetecknande på det här området under de gångna åtta åren, då det var en socialdemokratisk regering. Inte heller på det här området kom vi till ett dukat bord, utan vi kom till ett rent bord och har fått påbörja det här arbetet parallellt med annat angeläget arbete som pågår, exempelvis för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten.

Jag har lyft fram tre väldigt centrala processer som alla är ett resultat av insatser från regeringen. Först och främst: Vad gäller tillkännagivandet – som jag välkomnar – liksom Riksrevisionens rapport har jag sagt att vi avser att återkomma i höst. Det kommer självklart inte bara att vara ett svar med breda penseldrag, utan det kommer i praktiken att vara ett sätt för oss att formulera den konkreta handlingsplanen framåt i de delar som lyfts både i tillkännagivandet och i granskningen – inte minst vad gäller fullmakterna. När vi kommer tillbaka kommer vi alltså med precision och kraft.

Analys är inte en förskönande omskrivning för passivitet. Det är ett uttryck för att frågorna tas på stort allvar. Och när vi väl sätter ned fötterna vill vi veta att vi gör det på rätt sätt och kan gå framåt på ett effektivt sätt.

Jag lyfte också upp det ekonomiska våld som vi erfarenhetsmässigt vet kan utövas i samband med bodelningsprocesserna. Inte heller där fanns det någonting att hugga tag i när vi tillträdde, men vi har säkerställt att de frågorna nu för första gången utreds på allvar, trots att de aktualiserades första

gången redan 2005 eller något sådant i samband med en statlig utredning. Det är väldigt betydelsefullt. Vi vet nämligen att det är ett potentiellt sett kraftfullt verktyg i ett sårbart läge för den ekonomiskt svagare parten, som regelmässigt är just kvinnor.

Det tredje jag lyfte upp var psykiskt våld. Där ärvt vi förvisso en lagstiftningsprodukt som initierades under förra mandatperioden men som fick förödande remisskritik, framför allt från rättstillämpningen. Man menade att förslaget på det sätt det var utformat skulle vara rättsosäkert, att det inte hade precision och att det stod i strid med legalitetsprincipen och annat. Det lade vi inte åt sidan, utan vi har internt i departementet tagit ett omtag om frågan.

Frågan är betydelsefull i detta sammanhang eftersom mycket av det ekonomiska våld som exempelvis utspelas inom ramen för en destruktiv relation är svårt att komma åt med dagens lagstiftning. Men genom att få till en reglering om psykiskt våld, med precision, kommer man exempelvis att kunna ta sikte på en man som tar kontroll över ett bankkonto, ett bank-id eller en mobiltelefon, som lånar pengar på sin sambos eller frus bekostnad mot hennes uttryckliga samtycke och så vidare.

Lägger man ihop alla de här delarna, i synnerhet när vi kommer att få den tredje delen i den här serien – det som vi ska återkomma med i höst – vågar jag påstå att vi under den här mandatperioden gör mer mot det ekonomiska våldet än vad regeringar och den här kammaren har åstadkommit på flera decennier.

Jag är väldigt glad för att det finns ett offensivt och konstruktivt samspel med riksdagen i de här frågorna, inte minst i civilutskottet. Jag ser som sagt fram emot att komma tillbaka med konklusionen under hösten.

Anf. 20 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Justitieministern säger både i sitt svar och nu att regeringen ända sedan den tillträdde har agerat kraftfullt för att motverka det ekonomiska våldet. Jag undrar fortfarande vad man har gjort. Det är nämligen trots det relativt enkelt i dag att bygga upp skulder i en närståendes namn genom att tvinga en närstående att ta lån eller genom att förfälska signaturer eller beställa varor och tjänster i den utsattes namn.

Cirka 6,1 procent av alla kvinnor i Sverige uppger att de har blivit tvingade att ta lån eller att skriva under ett kontrakt eller på annat sätt har utnyttjats av en tidigare partner. Skuldsättningen får ofta långvariga konsekvenser i form av svårigheter att försörja sig och få nya hyreskontrakt. Skulderna får konsekvenser för våldsutsatta även vid vårdnadstvister.

Kvinnoorganisationerna har larmat om att frånvaron av formkrav för fullmakter har använts av våldsamma män för att utöva makt och kontroll över kvinnorna. Det är alltför vanligt förekommande att fullmakter förfälskas avseende lånehandlingar eller fastighetstransaktioner. Konsekvenserna slår hårt mot de drabbade genom långt utdragna juridiska processer, höga kostnader och omfattande mental påfrestning under den långa tiden.

Även Kronofogden och Polismyndigheten vittnar om att ekonomiskt våld är ett stort problem.

I riksdagen har vi haft seminarium där kvinnor berättat hur de har utsatts för ekonomiskt våld, hur det har påverkat deras förmåga att försörja sig själva och sina barn och att det har lett till isolering. Fullmakter för

bankärenden har varken innehållit datum eller varit bevittnade och har dessutom haft felaktigt personnummer. Ändå har de kunnat användas för att ta stora lån som kvinnan sedan ensam fått stå helt ansvarig för.

Det saknas krav på hur fullmakter för bankärenden ska utformas. Fullmakter behöver, till skillnad från testamenten och framtidsfullmakter, inte bevittnas. Jag vet att det finns banker som trots avsaknad av lagkrav kräver bevittnade fullmakter. Men när en våldsutövare ändå kan söka sig till en bank som saknar sådana krav och ta ett lån i en närståendes namn genom att förfälska eller tvinga fram en underskrift bör vi få till ett formkrav.

Fru talman! Justitieministern säger i sitt svar att Regeringskansliet analyserar vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet och att det bland annat behöver övervägas hur en reglering kan utformas för att vara effektivt samtidigt som den inte medför ett omotiverat hinder för legitima transaktioner. Jag förstår verkligen poängen med att det kan finnas fördelar med att inte ha formkrav på fullmakter. Men statens goda intentioner för att förenkla transaktionerna kan inte ske på bekostnad av våldsutsatta kvinnor, som kan hamna i sådana situationer som det har lärats om till oss i riksdagen.

Fru talman! Vad har regeringen gjort sedan man tillträdde? Man säger att man har agerat kraftfullt för att motverka det ekonomiska våldet. Man säger också att flera myndigheter har fått i uppdrag att sammanställa och sprida information om ekonomiskt våld till sina målgrupper. Vad är det de ska sammanställa, och vilka är målgrupperna?

Anf. 21 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag instämmer helt och hållet i den problembeskrivning som Anna-Belle Strömberg ger uttryck för. Jag önskar naturligtvis att många av de åtgärder som efterlyses hade varit på plats, helst för två, fyra, åtta eller tio år sedan. Så var nu inte fallet.

Nu hugger vi tag i de här uppgifterna, kraftfullt eller inte – det är väl ett värderingsord. Men under de föregående åtta åren med socialdemokratiskt styre tillsattes inga utredningar om till exempel bodelningsförfarandet, vilket vi vet är en central del av det ekonomiska våldet. Det har vi gjort.

När det gäller psykiskt våld var det enda som kom ur de åtta åren ett lagstiftningsförslag som visade sig vara oanvändbart. Det har vi tagit itu med internt i Regeringskansliet, också för att säkerställa att det tar sikte på många av de problem som Anna-Belle Strömberg av väldigt goda skäl lyfter fram när det gäller det ekonomiska våldet i praktiken och hur det kan kriminaliseras och straffas på ett effektivare sätt.

Jag håller med om att det som tillkännagivandet tar sikte på och som Riksrevisionen också lyfter upp är hur man kan agera preventivt för att förhindra att det här överhuvudtaget äger rum. Straffen kommer ju att aktualiseras först när övergreppet har skett. Vi vill vidta åtgärder för att reducera antalet övergrepp och minska utrymmet för en ekonomiskt starkare part, ofta en man, att utöva detta förtryck mot sin partner. Där kommer bland annat fullmakterna in. Och jag välkomnar tillkännagivandet.

Jag tycker att det bara är en realitet att om det ska utformas på ett sätt som får avsedd effekt utan att innebära kostnader i helt andra sammanhang, där transaktioner av olika slag är helt legitima, är det klart att vi är angelägna om att göra det på ett grundligt och precist sätt. Det arbetet på-

går, och jag har lovat att vi ska återkomma till riksdagen när det är klart. Jag har också sagt att vi i oktober, för att vara väldigt exakt, ska återkomma till alla de delar som Riksrevisionen lyfte fram.

Sammantaget: Det är ett stort samhällsproblem. Det är utomordentligt fint att vi har ett tillkännagivande från riksdagen i frågan och en grundlig granskning från Riksrevisionen. Och det är värt all respekt att Anna-Belle Strömberg och andra ledamöter i den här kammaren lyfter upp frågorna. Det är bra att ni jagar på regeringen. Jag vill bara understryka att vi har gjort mer på det här området på 2 år än vad som har gjorts på 8, 12, kanske 16 år, och mycket mer är på gång. Det är precis i linje med den efterfrågan som kommer till uttryck här i kammaren i dag.

Anf. 22 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Riksdagen har, precis som justitieministern, varit väldigt tydlig med att det behövs ett formkrav för fullmakter vid större ekonomiska åtaganden. Remissinstanserna har ställt sig positiva, forskningen varnar för juridiska verktyg som kan användas som maktmedel och Riksrevisionen pekar på att vårt samhälle fortfarande saknar ett sammanhållet arbete mot det ekonomiska våldet.

Därför, fru talman, vill jag uttrycka en förhoppning att justitieministern nu går från ord till handling och att han ser de människor som drabbas. Det är inte bara siffror, statistik och analyser, utan det är kvinnor i behov av skydd och rättvisa. Jag hoppas verkligen att regeringen återkommer med förslag som gör det tydligt att fullmakter aldrig ska få användas för att ta makt över någon annans liv.

Det här är en fråga om rättssäkerhet men framför allt en fråga om människovärde. Jag tackar justitieministern för debatten.

Anf. 23 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Även jag tackar för en mycket angelägen diskussion. Jag tycker att det är utmärkt att de frågor som vi nu talar om lyfts löpande här i riksdagen och att vi i regeringen får möjlighet att diskutera dem med ledamöter i riksdagen och för den delen också med civilutskottet, som hanterar dem.

Jag vill understryka att jag inte har någon annan uppfattning i sak vad gäller fullmakterna. Jag tycker att riksdagen och andra pekar på ett reellt problem när det gäller vilka konsekvenser avsaknaden av formkrav kan få, inte minst avseende våldshot mot ekonomiskt utsatta kvinnor som är den svagare parten i en destruktiv relation. Vi måste på olika sätt komma åt den problematiken.

Nu är vi i nästa fas och ska utforma ett sådant krav på ett sätt som blir effektivt. Man ska få den avsedda effekten utan att för den skull skapa problem i helt andra sammanhang, där det förekommer legitima transaktioner. Jag är övertygad om att det kommer att gå att ta det i mål, och jag lovar att vi ska återkomma till riksdagen så snart vi är klara med det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:663 om rekryteringen av ny nationell säkerhetsrådgivare

Anf. 24 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Patrik Björck har frågat statsministern om han har dragit några lärdomar från den förra rekryteringen av nationell säkerhetsrådgivare, om det har fått några konsekvenser att funktionen ännu inte är på plats och vilka faktorer som påverkade rekryteringsprocessen. Interpellationen har överlämnats till mig.

Den nationella säkerhetsrådgivaren biträder det nationella säkerhetsrådet samt ansvarar för analys, samordning och inriktning av frågor om nationell säkerhet. Säkerhetsrådgivaren biträder även statsministern i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och frågor om nationell säkerhet. Med hänsyn till uppdraget och det säkerhetspolitiska läget ställs det höga krav på säkerhetsrådgivarens lämplighet, både ur ett verksamhetsperspektiv och ur ett säkerhetsperspektiv. Eftersom säkerhetsrådgivaren deltar i säkerhets känslig verksamhet görs en säkerhetsprövning innan han eller hon anställs.

Syftet med säkerhetsprövningen är att klarlägga om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt. Vid prövningen ska man också beakta omständigheter som kan innebära sårbarheter i säkerhetskänsligheten. Säkerhetsprövningen ska göras genom en helhetsbedömning som baseras på ett allsidigt underlag.

Efter den avslutade rekryteringen av en ny nationell säkerhetsrådgivare kom det fram uppgifter som kunde ha betydelse för säkerhetsprövningen, varför ett uppföljande säkerhetssamtal bokades in. De närmare bedömningar som gjordes i detta fall kan jag inte gå in på. Jag kan dock konstatera att personen i fråga innan det uppföljande samtalet hunnit äga rum själv valde att inte tillträda positionen.

Arbetet inom det nationella säkerhetsrådet fortsätter som tidigare. Det är en omfattande och välfungerande organisation som leds av den tillförordnade nationella säkerhetsrådgivaren.

Regeringskansliet följer förstås löpande upp säkerhetsarbetet i syfte att utveckla det ytterligare.

Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag har ställt den här interpellationen till statsministern. Först och främst får jag beklaga att statsministern inte kommer hit och svarar på interpellationen. Nu har jag att debattera den med justitieministern i stället, fru talman. Jag förutsätter att justitieministern är väl inläst på frågorna och kan svara på alla de frågor som kommer upp i debatten och att han inte försöker ta sig ur frågor genom att säga att han inte har någon aning eller inte vet för att han egentligen inte har ansvaret för ämnet.

Efter den lilla inledningen vill jag påminna om vad det här handlar om. Det handlar om att statsministern efter skandalen med den tidigare nationella säkerhetsrådgivaren startade rekryteringsprocessen för att hitta en ny person till jobbet. Under torsdagen den 8 maj presenterades Tobias Thyberg, som tidigare bland annat varit ambassadör i Afghanistan och Ukraina, som statsministerns nya nationella säkerhetsrådgivare. Efter några timmar valde han att avgå. Orsaken var att DN hade ställt frågor om bilder av

känslig karaktär och att Regeringskansliet inte skulle ha varit informerat om det här.

Statsministern kallar det för ett misslyckande och ser det som en självklar slutsats att Tobias Thyberg inte kan ha jobbet som nationell säkerhetsrådgivare. Den förra misslyckade rekryteringen ansågs bland annat vara ett utslag av vänskapskorruption. Det här väcker frågor om vilken relation statsministern har till Tobias Thyberg. Allt detta gör att det finns många viktiga frågor att reda ut. I min interpellation ställde jag tre frågor.

Min första fråga i interpellationen var: "Har statsministern dragit några lärdomar från den förra rekryteringen, och i så fall vilka?" Den frågan finns det inte en tillstymmelse till svar på. En av de saker som man ifrågasatte vid den förra rekryteringen var vänskapskorruption. Vad finns det för relation mellan statsministern och den avgående säkerhetsrådgivaren i det här fallet? Att få svar på den frågan skulle göra det lättare att förstå vad det är för lärdomar som dragits. Om det inte finns någon som helst relation mellan dem är det ett svar på frågan om vilka lärdomar som dragits.

Min andra fråga var: "Mot bakgrund av att mer än halva mandatperioden har gått och att statsministern har uttryckt att funktionen är viktig för Sveriges säkerhet, har det fått några konsekvenser att funktionen ännu inte är på plats?" Det finns visserligen en tillstymmelse till lite av ett svar, men det är definitivt inte tillräckligt. Det svar på frågan som man möjligen kan hitta är: "Arbetet inom det nationella säkerhetsrådet fortsätter som tidigare. Det är en omfattande och välfungerande organisation som leds av den tillförordnade nationella säkerhetsrådgivaren."

Det finns alltså inga konsekvenser av de här två misslyckade rekryteringarna och att vi inte har någon som leder arbetet. Ändå beskriver justitieministern den nationella säkerhetsrådgivarens funktion som att biträda det nationella säkerhetsrådet och biträda statsministern i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och frågor om nationell säkerhet. Men att funktionen inte är på plats har alltså inga som helst konsekvenser. Det är ett väldigt märkligt svar från justitieministern.

Min tredje fråga var: "Vilka faktorer påverkade rekryteringsprocessen?" Den tidigare nationella säkerhetsrådgivaren avgick i början av året. Sedan gick några månader, och därefter gjorde man den nya misslyckade rekryteringen. Vad är det som har påverkat det här? Det har alltså varit nödvändigt att få funktionen på plats snabbt, men det motsägs av att funktionen tydligen inte har någon betydelse. Vad är det som har påverkat processen, som tydligen har förhastats och skyndats fram, om man samtidigt inte tycker att det har någon som helst betydelse om funktionen är på plats eller inte?

Jag får ju inga svar på mina frågor, fru talman. Det här är ett problem. Men vi kan väl börja med att försöka reda ut om det har funnits någon vänskapsrelation mellan statsministern och den avgående säkerhetsrådgivaren Tobias Thyberg eller inte.

Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Patrik Björck för frågorna.

Låt oss börja med rekryteringen av Henrik Landerholm. Den rekryteringen har granskats av konstitutionsutskottet, och man har kommit fram till att det inte förekom några felaktigheter. Om Patrik Björck har egna synpunkter kan jag inte göra någonting åt det. Men jag förhåller mig trots

allt i ännu högre grad till vad konstitutionsutskottet har att säga i den frågan. De påståenden som Patrik Björck gör om vänskapskorruption låter sig kanske framföras av en enskild ledamot här i kammaren, men det är alltså ingen kritik som konstitutionsutskottet har kommit fram till. I den mån vi tar de här frågorna på allvar tycker jag att det är rimligt att utgå från detta i den frågan.

Den personliga relationen mellan statsministern och Thyberg har jag ingen närmare kännedom om, men det har vad jag känner till inte framkommit något som tyder på en personlig relation dem två emellan sedan tidigare. Tobias Thyberg är en högt ansedd person som har uppburit viktiga roller i utrikesförvaltningen under både socialdemokratiska och borgerliga regeringar. Bland annat utsågs han till ambassadör i Ukraina av den tidigare socialdemokratiska regeringen. Jag tror att det är få som har ifrågasatt hans lämplighet i de avseendena.

Det som gjorde att han drog sig tillbaka från den här rollen var, som också har framkommit här, uppgifter om bilder. Denna information hade inte förekommit i säkerhetssamtal. Han valde själv att kliva av innan det uppföljande samtalet ägde rum. Det är vad jag vill säga om den saken.

Sedan upprepar Patrik Björck flera gånger att funktionen inte är på plats. Jag vill då understryka att funktionen i högsta grad är på plats. Det finns ett nationellt säkerhetsråd, och det finns ett kansli. Det finns också en funktion som leder kansliet.

Det är helt riktigt att det efter Henrik Landerholms avgång har pågått en rekrytering till rollen. Men det betyder inte att funktionen inte är igång. Funktionen upprätthålls av en biträdande nationell säkerhetsrådgivare, och det dagliga arbetet pågår med samma intensitet som sedan den dag funktionen inrättades.

Vad gäller att det skulle ha varit förhastat, skyndats fram eller något liknande har det varit en mycket grundlig process. Sedan är det naturligtvis olyckligt att det slutade som det gjorde. Men det är också känt vad det var för omständigheter som gjorde att det blev på det viset att personen i fråga valde att dra sig tillbaka från rollen innan han i praktiken hade tillträtt. Det gör naturligtvis att en ny rådgivare måste rekryteras. Det arbetet pågår i detta nu.

Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Justitieministern har i tidigare debatter gömt sig bakom den så kallade KU-granskningen. Vad som är intressant när det gäller vänskapskorruption och den tidigare säkerhetsrådgivaren Landerholm var att det tog extremt lång tid för statsministern att se allvaret i det som riktades mot Landerholm innan han drog i silkessnöret.

Det tog extremt lång tid. Det har ifrågasatts, och man har menat att den långa tiden berodde på vänskapskorruption. Det är ingenting som KU har granskat, fru talman. Jag vill bara att de som lyssnar på den här debatten får reda på det.

Vad som har gjort att man återigen har lyft fram vänskapskorruption är att det tog extremt lång tid för statsministern trots att det fanns väldigt starka indicier, bevis och uppgifter om att Landerholm inte var lämplig för rollen. Det gick månad, efter månad, efter månad. Många har konstaterat att det troligen berodde på vänskapskorruption.

När det gäller Thyberg får vi reda på att det inte har framkommit någonting om en vänskapskorruption. Nej, det tror inte jag heller. Det tog bara några timmar för statsministern att rycka i silkesnöret när det gällde Thyberg. Det är många som har ifrågasatt om det var rimligt att dra sådana slutsatser som statsministern drog om det som skulle ha kunnat ligga Thyberg till last.

Det som lades Landerholm till last var tungt. Det var viktigt på riktigt. Det är därför som det är spännande att få reda på att om en person inte har en vänskapsrelation med statsministern kan minsta lilla detalj i sammanhanget göra att man rycker i silkesnöret utan att egentligen tänka efter.

Men om man som i Landerholmfallet har gedigen bevisning om att personen i fråga faktiskt inte är lämplig tar det månader av journalistiskt gräv innan åklagaren går till åtal, och då rycker man i silkesnöret.

Det är klart att det är en enorm skillnad på hur statsministern har agerat i det fallet där det har funnits en dokumenterad vänskapsrelation och det fallet där justitieministern nu säger att det inte fanns en sådan. Det är därför som det är intressant att reda ut hur statsministern agerar när det finns en djup vänskap och när det inte finns en vänskap.

Nu har justitieministern konstaterat att det finns en stor skillnad i de olika processerna. I den ena fanns den djupa vänskapen. Där agerade statsministern på ett sätt. I den andra, där det inte fanns någon vänskapsrelation, gick det blixtnabbt och enligt många kanske till och med oövertänt innan man avslutade arbetsrelationen.

Det har betydelse för vad man gör och hur man uttrycker sig, och det är inte granskat av KU. Det finns en KU-anmälan som väl bereds inom KU. Statsministerns agerande i samband med att alla de här uppgifterna kom fram är inte granskat av KU. Det är inte sant. Det stämmer inte.

Vi får se vad den KU-granskningen så småningom kommer fram till. Vi tar den debatten när den ligger på bordet. Det är inte alls omöjligt att jag kommer att ställa någon interpellation i samband med att det händer.

Här och nu har vi konstaterat att man inte har dragit några lärdomar av den förra rekryteringen. Vi har inte fått något svar på det. Vi har heller inte fått något svar om vilka faktorer som har påverkat rekryteringsprocessen.

Sedan gäller frågan om funktionen är på plats. Den är på plats, säger justitieministern. Men det kan den inte vara om den som ska leda och samordna arbetet på det nationella säkerhetsrådet inte är rekryterad. Då kan den inte anses vara på plats.

Om positionen är till för att stödja statsministern i viktiga säkerhetspolitiska frågor och man ännu inte har rekryterat rådgivaren kan man inte påstå att funktionen är på plats.

Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Patrik Björck slänger sig på ett sedvanligt sätt med kraftord som vänskapskorruption. Om det ska handla om det måste det finnas ett korrupt vänskapsförhållande i botten.

Den frågan har trots allt granskats av konstitutionsutskottet som har kommer fram till att rekryteringen av Henrik Landerholm inte präglades av några sådana omständigheter som gjorde att det skett några fel vid den rekryteringen. Då tycker jag att det är svårt att hävda att det skulle finnas ett korrupt vänskapsförhållande i botten.

Vilka bedömningar som gjordes av Regeringskansliets säkerhetsavdelning och förvaltningsavdelning vad gäller den förra säkerhetsrådgivaren är naturligtvis frågor som måste besvaras av dem.

Sedan nämndes att man drog i silkessnöret. I den mån frågorna är allvarliga och ska tas på det allvar, något som jag ändå uppfattar i någon mening sägs mellan raderna av Patrik Björck, är det viktigt att hålla sig till sanningen.

Patrik Björck påstår att statsministern har dragit i ett silkessnöre. Saken är den att den nationella säkerhetsrådgivaren i fråga själv har sagt att han själv valde att avsluta anställningen. Detta skedde innan ett uppföljande säkerhetssamtal hade ägt rum.

Det betyder att hela påståendet om att statsministern har dragit i något silkessnöre och har behandlat den ena personen annorlunda än den andra är en helt felaktig utgångspunkt för diskussionen.

Låt oss gå till källan, till den person som det berör, och lita på vad den personen säger om vad som har hänt och inte hänt i det här fallet, för den händelse vi nu har ett sakligt intresse av att diskutera de här frågorna på ett korrekt sätt.

Vad gäller funktionen, eftersom det var det ordet som användes, är det nationella säkerhetsrådet inrättat. Det finns ett kansli kopplat till rådet som också är inrättat sedan lång tid tillbaka. Det leds i det dagliga arbetet av en chef, och det sker också i detta nu.

Det är klart att det är angeläget att en ordinarie chef kommer på plats så snart som möjligt. Det råder det ingen som helst tvekan om. Men det är inte så att det inte finns en funktion, att det inte finns ett säkerhetsråd, att det inte finns ett kansli som biträder rådet och att det inte finns en biträdande nationell säkerhetsrådgivare.

Det arbetet pågår. Det är också rätt väsentligt att beskriva det på ett korrekt sätt. Med det sagt är det naturligtvis regeringens strävan att så snart som möjligt ha en ordinarie person på plats i den rollen. Det arbetet pågår.

Anf. 29 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! När man talar om ett silkessnöre är det ett uttryck för att man ser till att en person lämnar en uppgift. Det handlar om att en person med makt ser till att en underordnad lämnar sin position.

Om statsministern säger: En självklar slutsats är att han inte kan ha det jobbet, är en underställd medarbetares självklara insikt: Om min högste chef offentligt säger att jag självklart inte kan ha det här jobbet, då kan jag inte vara kvar.

Sedan hur det exakt rent arbetsrättsligt gick till när anställningen avslutades vet jag inte. Jag vet inte ens om anställningen är avslutad, eller om anställningen kanske finns kvar på Utrikesdepartementet. Jag kan inte den arbetsrättsliga delen av detta. Det kan säkert justitieministern redogöra för i sitt avslutande anförande.

När statsministern så snabbt och så tydligt går ut offentligt och säger att den självklara slutsatsen är att han inte kan ha det jobbet, då finns det inte en möjlighet för en nationell säkerhetsrådgivare som är utnämnd av regeringen och statsministern att stanna kvar på den positionen. Det måste vi väl ändå kunna vara överens om.

Det är statsministern som har dragit i silkessnöret. Vissa uppgifter i pressen säger att man på UD använder begrepp som kastat under bussen,

eller vad man nu vill använda för bildspråk när statsministern gör klart för en underställd medarbetare att han inte är lämplig och att det är en självklar slutsats att han inte kan ha jobbet.

Det är klart att statsministern måste ta ansvar för det. Det må vara hänt att den rent arbetsrättsliga grunden är en annan. Men det är självklart att det är statsministerns ansvar att den här personen har meddelat att han inte har kvar sin tjänst. Det går inte att tolka det på något annat sätt.

Det är bara synd att inte statsministern är här, tar den här debatten och tar det på allvar. Men vi får väl möjlighet att återkomma.

Anf. 30 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Det stora problemet är naturligtvis inte att frågan inte skulle vara allvarlig. Det är den. Det är inte heller något problem att statsministern inte skulle ta frågan på allvar. Det gör han.

Precis här och nu är det stora problemet att Patrik Björck inte kommer med korrekta uppgifter i den här diskussionen. Man kan säkert ha olika uppfattningar om valören i de uttalanden som statsministern gjorde, men han gjorde alltså uttalandena dagen efter att den nationella säkerhetsrådgivaren själv hade meddelat att han inte ville ha jobbet. Det skedde, vad jag kan minnas, natten till en fredag – om jag inte är ute och cyklar – och statsministern fick sedan kommentera det här under fredagen.

Det här med silkessnöret betyder, som Patrik Björck själv säger, att en person som är överordnad eller har en maktposition i praktiken ger någon sparken. Men de uttalanden som Patrik Björck anför till stöd för den tesen gjordes alltså efter att den här personen själv bestämde att han inte ville ha jobbet. Detta skedde innan ett uppföljande säkerhetssamtal, som säkerligen hade kunnat skapa en viss klarhet om omständigheterna, hade ägt rum.

Låt oss gärna komma tillbaka till frågorna. Jag hoppas att konstitutionsutskottet gör det med större pregnans och möjligtvis också med en lite starkare känsla för att hålla sig till korrekta omständigheter och lägga det till grund för sina bedömningar.

Jag har i dag i alla fall klarlagt flera viktiga saker. Tidigare rekryteringar har granskats av konstitutionsutskottet, och det finns inga formella fel. Det har man kunnat peka på. Den aktuella funktionen är på plats, och arbetet pågår. Det pågår också en rekrytering av en ny ordinarie person. Det är förstås angeläget för regeringen att komma i mål med detta skyndsamt, men utan att för den sakens skull göra avkall på den noggrannhet som den här typen av processer förutsätter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:666 om förbud mot omvändelseförsök

Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Daniel Vencu Velasquez Castro har ställt ett antal frågor till mig om omvändelseförsök, bland annat om regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning under den här mandatperioden med direktiv att

förbjuda omvändelseförsök och om riksdagen kan förvänta sig att regeringen presenterar ett sådant lagförslag före riksdagsvalet 2026.

Låt mig först understryka att ingen ska utsättas för hot, hat, våld, trakasserier eller diskriminering på grund av sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck. Alla ska känna sig trygga att vara den de är och älska den de vill. Tyvärr vet vi att det inte är en realitet i dag och att personer tvingas förändra, dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller könsidentitet. Det är helt oacceptabelt.

Mot den bakgrunden verkar regeringen på bred front för att hbtqi-personer ska få det stöd och skydd som de behöver. En viktig del i det är att se till att den straffrättsliga lagstiftningen är ändamålsenlig och heltäckande.

Redan i dag kan många ageranden som syftar till att få någon att ändra sin sexuella läggning eller könsidentitet vara olagliga, till exempel i form av ofredande, olaga tvång eller misshandel. Det finns dock vissa former av omvändelseförsök som inte är brottsliga enligt dagens lagstiftning.

Sådana omvändelseförsök kan falla in under vad som anses utgöra så kallat psykiskt våld. Vi har under mandatperioden på Justitiedepartementet arbetat fram ett utkast till en lagrådsremiss med förslag på en särskild straffbestämmelse för psykiskt våld. Förslaget remitterades så sent som förra veckan. Enligt förslaget ska det bli straffbart att upprepat utsätta någon annan för kränkningar i form av förolämpningar, otillbörliga hot, otillbörligt tvång eller otillbörlig övervakning, om kränkningarna sammantagna har varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

I utkastet anges att den som genom hot eller på annat sätt genom tvång försöker förmå någon att ändra sin sexuella läggning kan dömas för psykiskt våld. Förslaget innebär att många former av omvändelseförsök som i dag riskerar att falla utanför det straffbara området skulle bli kriminaliserade.

Jag ser fram emot att ta del av remissinstansernas synpunkter på denna del av förslaget och att fortsätta det viktiga arbetet för allas rätt att leva öppet i frihet och trygghet.

Anf. 32 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Tack, Gunnar Strömmer, för svaret på min interpellation! Jag tror att det här är den tredje debatten vi har om denna fråga under mandatperioden, och det beror på att det har tagit väldigt lång tid för regeringen att återkomma.

Jag tycker att det är ett bra svar från statsrådet i frågan. Jag vill tacka för att åtminstone Moderaterna och Liberalerna i grunden har ett engagemang som vi socialdemokrater delar när det kommer till upprättelse för hbtqi-personer som har blivit utsatta för omvändelseförsök i vårt land.

Låt oss göra en liten internationell utblick. I Sverige är vi ganska sena på bollen, och det var just därför den socialdemokratiska regeringen hade de här tilläggsdirektiven till utredningen om den personliga integriteten. Vi ville försöka hitta fler sätt att förbjuda omvändelseförsök i Sverige. Malta, Spanien, Tyskland, Belgien, Grekland, Portugal och Cypern är bara några av de EU-länder som har gått längre än Sverige. Malta har haft en lagstiftning mot omvändelseförsök sedan 2016.

Det som skiljer de här lagstiftningarna från det som justitieministern ändå presenterar, och som är välkomnade besked när det kommer till att omvändelseförsök också inkluderas som ett exempel på psykiskt våld, är att man explicit uttalar omvändelseförsök som förbjudet och olagligt.

Det är just det som lagstiftning syftar till. Det handlar om upprättelse, och det handlar också om erkännande av personer som blir utsatta. I den förra debatten exemplifierade jag det här med hedersrelaterat våld. Vi i politiken har sagt att också motivet bakom detta är brottsligt, och det är detta jag hoppas att vi kan fokusera lite på i den här debatten också.

Det är detta jag söker och som många vill se när det gäller människor som försöker omvända hbtqi-personer: Motivet bakom ska vara kriminaliserat, som det är i de länder jag just nämnde. Jag tror att det är viktigt att Sverige tar ställning i frågan.

Alldeles nyligen gick det runt en uppmaning om att man skulle kriminalisera det här på EU-nivå, och det samlades in 2 miljoner namn. Bland andra Gabriel Attal, före detta premiärminister i Frankrike, har uppmanat EU:s länder och regeringar att ställa sig bakom det här.

Jag skulle vilja fråga justitieministern om detta är någonting som den svenska regeringen har funderat över och hur man ser på frågan på EU-nivå. Det är trots allt någonting som Gunnar Strömmer är ansvarig för, inte minst i rådet.

I den presenterade lagrådsremissen använder man MUCF:s definition av omvändelseförsök, vilket jag välkomnar och tycker är bra. MUCF förordar i rapporten ett förbud mot omvändelseförsök, och det är en vilja som också framkommer när man har intervjuat framför allt unga hbtqi-personer. Varför kan då inte regeringen lägga fram ett förslag, eller åtminstone presentera en utredning, om att förbjuda just omvändelseförsök?

Jag tror att vi delar uppfattningen att det här är viktiga frågor. Jag tror att vi delar uppfattningen att vi tycker att företeelsen ska vara olaglig i Sverige. Men det är inte riktigt det som presenteras. Även om det hela blir mer omfattande med den lagrådsremiss som precis har presenterats är det inte ett förbud mot omvändelseförsök. Det är en fråga jag skulle vilja ha svar på.

Fru talman! Jag börjar med denna fråga och återkommer sedan. Varför går inte regeringen vidare med detta?

Anf. 33 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack för möjligheten att få diskutera de här viktiga frågorna här i dag!

Ledamoten och jag delar uppfattningen att även om en del av de mest påtagliga eller grövre omvändelseförsöken säkerligen redan i dag är kriminaliserade och kan träffas av en lång rad olika lagbestämmelser är det ändå väldigt många, i alla fall potentiellt sett, omvändelseförsök som inte träffas av dagens kriminalisering. Och detta vill vi inte acceptera.

Då är min fråga: Hur ska man lösa det på ett effektivt sätt? Jag tror, bara för att ta vägen via EU-initiativet, att diskussionen, säkerligen i ministerrådet, kring frågan kommer att ta sig uttryck i att man sätter siktet på att problemet är omfattande och att man måste hitta olika sätt att ta sig an det. Men som när det gäller straffrätten i stort kommer olika länder att välja olika vägar, lite grann beroende på hur deras straffrättsliga system ser ut.

Det som gjorde att jag tyckte att det var väldigt attraktivt att utvidga skyddet mot omvändelseförsök genom bestämmelsen om psykiskt våld var att jag tror att vi på det sättet – vi får dock se vad remissinstanserna säger – kan hitta en reglering som blir effektiv, som har precision och som i praktiken kommer åt det vi kan komma åt med straffrätt.

Låt mig göra en parallell till det bredare greppet om psykiskt våld och lärdomarna från den utredningen, som tillsattes under den förra mandatperioden. Den lämnade ett förslag om psykiskt våld som sedan sågades av remissinstanserna, framför allt när det gällde rättstillämpningen. Det som föreslogs var för oförutsägbart. Det var för vagt. Det var för breda penseldrag. Man visste inte hur man i praktiken skulle ro i land uppgiften att skydda utsatta personer mot detta våld.

Detta tror jag är en erfarenhet som man kan överföra även till den här frågan. Det är klart att man med bredare penseldrag skulle kunna säga att vi förbjuder omvändelseförsök, men någonstans måste det ändå bli en lagbestämmelse som kan användas i praktiken och i praktiken upprätthålla det skydd vi är ute efter. Det tror jag att vi kan åstadkomma på det här sättet.

I all praktisk bemärkelse blir omvändelseförsök kriminaliserat i Sverige. Till skillnad från en del andra bestämmelser som också träffar det här problemet nämner vi det också explicit och beskriver problematiken explicit. Som sagt anknyter vi också till vedertagna definitioner av vad det är för slags problem och visar hur bestämmelsen ska träffa det problemet.

För egen del är jag i alla fall övertygad: Om vi får till detta får vi nog till den kanske mest effektiva regleringen i Europa mot denna problematik. Jag vill också understryka att vi dessutom, eftersom det så tydligt står i förarbetena vad det handlar om, rakt upp och ned säger att omvändelseförsök i all praktisk och relevant bemärkelse kommer att vara kriminaliserat i Sverige genom detta.

Anf. 34 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Jag delar justitieministerns uppfattning att lagrådsremissen kommer att utvidga definitionen, eller snarare specificera vad omvändelseförsök är och även möjligheten att få upprättelse. Men jag tror också att symboler är viktigt i politik, och vi är politiker. Vi är lagstiftare men också politiker som tycker saker, och för oss är symboler och semantik viktigt. Budskap är viktiga.

Hade regeringen explicit sagt att man nu förbjuder omvändelseförsök hade det betytt väldigt mycket för hbtqi-personer, just därför att detta är en fråga som de har drivit i många år. Sverige skulle då inte längre stå vid sidan av det arbetet utan vara med i det på EU-nivå.

Jag kan ta emot kritiken att vår regering inte gjorde tillräckligt under åtta år. Vi lade dock till i direktivet till utredningen om personlig integritet just att hitta sätt att förbjuda omvändelseförsök i Sverige. Att sedan inte utredningen gick vidare med detta har försenat det arbetet, men under många år stod Sverige vid sidan av arbetet med upprättelse för hbtqi-personer. Det hade varit välkommet om regeringen hade kunnat förtydliga detta och säga att man nu går fram med ett förbud mot omvändelseförsök.

Problemet, fru talman, är att man inte går fram med ett förbud mot omvändelseförsök i lagstiftningen utan inkluderar det som ett sätt att utföra psykiskt våld. Där har vi ändå en skillnad, tycker jag. Även om jus-

justitieministern känner att den här lagstiftningen kommer att vara mer träffsäker tror jag att ett införande av ett förbud mot omvändelseförsök vore att på allvar ta sig an problemet och också skicka en viktig signal: I Sverige är detta inte tillåtet. I Sverige kommer vi inte att tillåta att människor försöker ha konverteringsterapier mot unga hbtqi-personer. Det är oacceptabelt.

Här har det ändå blossat upp lite av en debatt – inte riktigt som med könstillhörighetslagen, men vi har sett sådana tendenser. Det är beklagligt. Skillnaden är väl att det är mycket bredare gruppanslutning när det kommer till att stötta ett förbud mot omvändelseförsök, men det gör mig ändå lite orolig.

I lagrådsremissen står det att lagrådsremissen delvis har byggt på en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna och regeringen. Jag skulle vilja veta om denna fråga har varit ett problem för regeringen i samarbetet med Sverigedemokraterna, som är väldigt tydliga med att de inte kommer att acceptera några avancemang när det kommer till hbtqi-frågor. Sverigedemokratiska politiker har också sagt att de motsätter sig exempelvis ett förbud mot omvändelseförsök. Det vore intressant, inte bara för mig som är i opposition och inte får ta del av regeringens förhandlingar utan också för de hbtqi-personer som tittar på den här debatten och som har följt frågan i flera år, att få höra om det är där skon klämmer. Är det därför Moderaterna inte kan gå fram med ett tydligt förslag om att förbjuda omvändelseförsök i Sverige?

Jag vill också ställa en fråga om något vi sett i lagstiftningen i Tyskland och Malta och som det vore intressant om justitieministern kunde utveckla, fru talman. I Tyskland och Malta har man vidareutvecklat lagstiftningen med att det ska vara olagligt att marknadsföra konverteringsterapi. Församlingar får inte heller erbjuda någon typ av läger där de ska lära barn och unga att inte längre ha de här homosexuella demonerna i huvudet.

Detta skulle jag vilja ha svar på. Det är ju också någonting som man skulle kunna lägga till i en lagstiftning som förbjuder omvändelseförsök, och det står inte i lagrådsremissen. Jag skulle vilja veta om detta är någonting som justitieministern skulle vara intresserad av att titta vidare på. Det blir ju inte en komplett lag om ett förbud mot omvändelseförsök, även om jag delar uppfattningen att detta kommer att ge utvidgad möjlighet för hbtqi-personer att få upprättelse om man blivit utsatt.

Anf. 35 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! För att börja med själva lagrådsremissen står alla fyra partier i regeringsunderlaget bakom den – inklusive den del av kriminaliseringen som tar sikte på omvändelseförsök, definierat enligt vedertagna linjer hos våra myndigheter. Det tycker jag är en stor styrka.

Moderaterna upplever inga hinder i frågan. Jag, som ändå varit ansvarig för frågan, har däremot varit besjälad av en mycket praktisk frågeställning: Hur ska vi de facto kunna åstadkomma detta lagstiftningstekniskt, i synnerhet som den utredning som den förra socialdemokratiska regeringen tillsatte men som lämnade sina förslag under den här mandatperioden kom fram till att det inte fanns något behov av att ytterligare kriminalisera omvändelseförsök?

Den fråga som upptagit min och departementets tid här är alltså inte i första hand hur vi ska kunna ta oss över olika snåriga politiska hinder utan snarare hur vi ska kunna hitta ett praktiskt och effektivt sätt att komma åt det här problemet genom lagstiftning, helst under den här mandatperioden. Då blev arbetet med psykiskt våld ett sådant praktiskt och effektivt sätt att ta sig framåt.

Jag vågar påstå, återigen utan att föregripa vad som kommer fram i remissvängen, att om detta kommer på plats kommer Sverige inte längre att ligga i bakvattnet utan i frontlinjen för ett praktiskt och effektivt skydd mot omvändelseförsök, alldeles oavsett om det finns andra som möjligtvis retoriskt har uttryckt sig mer kraftfullt i lagstiftningen.

Hemligheten om man verkligen vill komma åt problemet är att säkerställa att detta får ett fullt och praktiskt genomslag i vår straffrättsliga ordning. Detta tror jag är ett målrationellt sätt att åstadkomma det.

Jag vill också understryka att vi beskriver det som en kriminalisering av omvändelseförsök, för det är vad det i praktiken är. Sedan måste man någonstans ändå göra något slags avgränsning lagstiftningsmässigt eller straffrättsligt om vi ska leva upp till andra krav som legalitetsprincipen, att det ska vara förutsebart, att det ska vara möjligt att tillämpa i praktiken och så vidare.

Är man, vilket jag verkligen upplever att interpellanten är, engagerad på djupet i de här frågorna tror jag att man verkligen ska välkomna och ställa sig bakom det här greppet. Det kommer att lägga oss i frontlinjen i Europa, och vi kommer att erbjuda ett skydd som potentiellt sett verkligen kan vara praktiskt och effektivt på ett annat sätt än vad som är fallet i dag.

Där står vi alltså. Jag hoppas att vi efter remissvängen kommer att kunna gå till Lagrådet skyndsamt och sedan lägga förslaget på riksdagens bord så snart som det bara går.

Anf. 36 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Jag utgår från att justitieministern vill att alla alltid ska ställa sig bakom hans förslag och tycka att de är toppenbra.

Jag tycker ändå att det utkast till lagrådsremiss vi har fått se är bra. Det är mycket mer omfattande än i dag, och det välkomnar jag. Jag vet att många hbtqi-personer också gör det.

När det gäller remissinstansernas svar skulle jag vilja att man också inkluderade hbtqi-civilsamhället som dels har drivit frågan, dels har medlemmar som har blivit utsatta. De har också kunskapen om hur utbrett detta är i Sverige och vet exakt vilken typ av lagstiftning som hade varit träffsäker för deras medlemmar men framför allt för alla oss som är hbtqi-personer och för dem som har blivit utsatta.

Jag vill fortsätta med att ställa en fråga om marknadsföringen av konverteringsterapi – eller omvändelseförsök. De som erbjuder konverteringsterapi kallar det inte för omvändelseförsök, men har justitieministern något att säga att om det ska vara olagligt att erbjuda unga människor någon form av terapi för att få bort homosexualitet eller för att ändra könsidentiteten?

Unga som är i en utsatt situation eller position och som har bristande konsekvenstänk, befinner sig i en utvecklingsprocess och funderar över sig själva kan vara mottagliga för att någon, exempelvis i en religiös kontext, säger: Jag kan se till att du mår bättre, och vi kan ha ett samtal för att få bort de demoner som är fast i sinnet eller tar över själen.

Jag tycker inte att det är acceptabelt, och vi tycker inte att det ska vara lagligt i Sverige. Jag skulle vilja få ett svar från justitieministern vad gäller detta. Annars vill jag tacka för debatten och för ministrarnas engagemang i frågan.

Prot. 2024/25:124
2 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Den föreslagna regleringen har till syfte att påtagligt utvidga utrymmet till att omfatta en lång rad handlingar som inte minst omfattar psykiska kränkningar men som i dag inte når upp till nivån för olaga hot eller den typen av brott.

Generellt sett är en ingång i lagförslaget om psykiskt tvång att det måste röra sig om något slags hot eller tvång eller i varje fall om kränkningar som sammantagna har varit ägnade, som det heter, att allvarligt skada personens självkänsla. Man måste ändå komma på något slags nivå om vi ska få en lagstiftning som är förutsägbar och lever upp till något slags grundläggande legalitetskrav.

Det råder inga tvivel om att intentionen är att ändå påtagligt utvidga det straffbara området på det sättet, men det måste fortfarande ske på ett rättssäkert och förutsägbart sätt. Annars finns en stor risk att det inte blir något av det i praktiken om det blir för stora penseldrag och domstolarna måste tillämpa en lagstiftning som är för vag och för lös i kanterna.

Nåväl! Det vi nu lägger fram vågar jag påstå kommer att bli ledande i Europa, om man ser det på ett praktiskt och effektivt sätt när det gäller skyddet för personer som utsätts för den typen av övergrepp.

Sedan var det frågan om remissrundan. Jag har inte precis varje instans som finns med på remisslistan i huvudet, men jag vågar påstå att civilsamhället är med. Skulle det till äventyrs vara så att någon företrädare från civilsamhället eller i en organisation som vill säga något inte finns med på den utskickade listan är det naturligtvis så i det här ärendet som i alla andra ärenden att man ändå är välkommen att svara på remissen. Jag hoppas att många delar av civilsamhället och andra aktörer i samhället vill yttra sig över lagförslaget.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2024/25:167 Hälso- och sjukvårdens beredskap

2024/25:175 Hemliga och preventiva tvångsmedel när barn under 15 år begår brott

2024/25:180 Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse

2024/25:181 Säkerhet och tillgänglighet vid val

EU-dokument

COM(2025) 173 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion

§ 11 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 28 maj

2024/25:703 Kriget i Gaza och Sveriges agerande
av *Daniel Vencu Velasquez Castro* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 maj

2024/25:1214 Regeringens effektivitetsdelegation och utnämningar av ledamöter

av *Nils Seye Larsen* (MP)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:1215 Arbetsgivares möjlighet att göra bakgrundskontroller
av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1216 Likvärdiga villkor för importerad biogas
av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1217 Polisutbildning i Gävle

av *Sanna Backeskog* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 30 maj

2024/25:1218 Danskt-italienskt initiativ om samtal om Europakonventionen

av *Björn Söder* (SD)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:1219 Patientsäkerhet

av *Samuel Gonzalez Westling* (V)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1220 Riksdagens kontrollmakt

av *Laila Naraghi* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:1221 Ändrade föreskrifter om kontrollbesiktning

av *Carina Ödebrink* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 28 maj

2024/25:1180 Konsekvenserna av den globala biståndsnedgången

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1181 En ny forskningsisbrytare

av *Robert Stenkvist* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1185 Åtgärder för skydd av sjukvård i krig

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:1184 Kriminella aktörer inom välfärden

av *Maj Karlsson* (V)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:1183 Uranbrytning och dess påverkan på Sveriges självförsörjning

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1182 Störande ljud från bilar och A-traktorer

av *Lars Isacson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1190 Högsäkerhetsplatser för kvinnor inom Kriminalvården

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1188 Deltidssjukskrivning för studenter

av *Malte Tängmark Roos* (MP)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:1202 Svensk ambassadörsroll i det globala arbetet mot antibiotikaresistens

av *Olle Thorell* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:1192 Islamiska influenser i svenska skolor

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1186 Det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag

av *Lena Hallengren* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:1187 Fler anvisningar till Studiemotiverande folkhögskolekurs

av *Johanna Haraldsson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:1191 Ett gemensamt EU-register för näringsförbud för att motverka organiserad brottslighet

av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:1193 Avveckling av 2G-näten

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:1194 Avsteg från Dacs biståndsregler

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1203 Internationella biståndsnormer

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1195 Mänskliga rättigheter och demokratiska fri- och rättigheter i Bangladesh

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:1196 Studier med stöd via LSS

av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:1197 Rysslands upprustning vid finska och norska gränsen

av *Markus Wiechel* (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:1198 Samordningsnummer

av *Anders Ådahl* (C)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 12.53.

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:671 om elprisområden.....	2
Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	2
Anf. 2 MONICA HAIDER (S).....	4
Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	4
Anf. 4 MONICA HAIDER (S).....	5
Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	6
Anf. 6 MONICA HAIDER (S).....	7
Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:677 om gruvbrytning i	
 alunskiffer.....	8
Anf. 8 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
Anf. 9 TREDJE VICE TALMANNEN	9
Anf. 10 LORENA DELGADO VARAS (V).....	9
Anf. 11 TREDJE VICE TALMANNEN	10
Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA	
BUSCH (KD)	10
Anf. 13 LORENA DELGADO VARAS (V).....	11
Anf. 14 Energi- och näringsminister EBBA	
BUSCH (KD)	12
Anf. 15 LORENA DELGADO VARAS (V).....	13
Anf. 16 Energi- och näringsminister EBBA	
BUSCH (KD)	14
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:660 om formkrav för	
 fullmakter	14
Anf. 17 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	14
Anf. 18 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	15
Anf. 19 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	16
Anf. 20 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	17
Anf. 21 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	18
Anf. 22 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	19
Anf. 23 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	19
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:663 om rekryteringen av	
 ny nationell säkerhetsrådgivare.....	20
Anf. 24 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	20
Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S)	20
Anf. 26 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	21
Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S)	22
Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	23
Anf. 29 PATRIK BJÖRCK (S)	24
Anf. 30 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	25
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:666 om förbud mot	
 omvändelseförsök.....	25
Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	25

Anf. 32	DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	26
Anf. 33	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	27
Anf. 34	DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	28
Anf. 35	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	29
Anf. 36	DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	30
Anf. 37	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	31
§ 10	Bordläggning	31
§ 11	Anmälan om interpellation	32
§ 12	Anmälan om frågor för skriftliga svar	32
§ 13	Anmälan om skriftliga svar på frågor	33
§ 14	Kammaren åtskildes kl. 12.53.	34